

Geçici Koruma Statüsü Sahiplerinin Teminat Yatırma Yükümlülüğüne İlişkin Adana Bölge Adliye Mahkemesi Kararının İncelenmesi

A Review of the Regional Court Decision Regarding the Exemption of Temporary Protected Status Holders in Türkiye from *Cautio Judicatum Solvi*

Cemre Tüysüz*

Öz

Türk hukukunda yabancılık unsuru olan bazı hallerde teminat yatırma mükellefiyeti öngörülmüştür. İnceleme konumuz yabancıların Türkiye’de açacakları veya katılacakları davalarda veya başlatacakları icra takiplerinde teminat gösterme mükellefiyetine ilişkindir. Son yıllarda Suriye’de yaşanan olaylar nedeniyle milyonlarca Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı, sınırları aşarak Türkiye’ye girmiştir. Bu kişilerin ülkelerindeki olaylar neticesinde Suriye’ye dönemiyor olmaları sebebiyle, Türkiye’deki kalışlarının da hukukî bir çerçeveye oturtulması ihtiyacından dolayı 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile birlikte hukukumuza geçici koruma statüsü girmiştir. Bu çalışmada Adana Bölge Adliye Mahkemesi’nin 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi’ndeki hükümlerin, geçici koruma altındakilere kıyasen uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin kararı incelenmiştir. İncelediğimiz Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi kararında, gerek Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda gerekse de ilgili Yönetmeliklerde geçici koruma statüsü sahiplerinin teminat gösterme mükellefiyetinden muaf tutulacaklarına ilişkin herhangi bir hüküm olmamasına rağmen, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi’nin geçici koruma statüsü sahiplerine kıyasen uygulanarak, bu kişilerin Türkiye’de açacakları veya katılacakları davalarda veya başlatacakları icra takiplerinde teminat gösterme mükellefiyetlerinin bulunmadığına karar verilmiştir. Bu karar incelenirken Türk hukukundaki teminat mükellefiyetinin ne olduğu ve amacı ile bu mükellefiyette muaf tutulabilecek haller göz önünde bulundurulmuştur. Göz önünde bulundurulmuş bir diğer konu ise, Türkiye’nin gerek Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ilgili Yönetmeliklerdeki geçici koruma statüsü sahiplerine gerekse de mültecilere bakış açısıdır.

Anahtar Kelimeler

Geçici Koruma Statüsü, Mülteci, Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi, Teminat Gösterme Zorunluluğu, Teminat Gösterme Zorunluluğundan Muafiyet

Abstract

For some cases with a foreign element, the obligation of *cautio judicatum solvi* before applying to the courts has been accepted into Turkish law. The subject of this review mainly focuses on the exemption from *cautio judicatum solvi* for foreigners when they apply to courts and enforcement offices. Due to the developments and events in the Syrian Arab Republic over the past years, millions of Syrian citizens have crossed the borders and entered Türkiye. Because they are unable to return home due to the ongoing events in Syria and thus the need exists for establishing a legal framework regarding their presence in Türkiye, temporary protected status has been accepted into Turkish Law through the Code on Foreigners and International Protection (Law No. 6458). This review focuses on a decision rendered by the 3rd Civil Chamber of the Adana Regional Court regarding the applicability of the exemption rule in the 1951 Refugee Convention to citizen refugees from the Syrian Arab Republic. The decision rendered by the 3rd Civil Chamber of the Adana Regional

* Sorumlu Yazar: Cemre Tüysüz (Dr. Öğr. Üyesi), Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, Adana, Türkiye. E-posta: cemretuysuz@yahoo.com ORCID: 0000-0001-5889-0681

Atf: Tuysuz C, “Geçici Koruma Statüsü Sahiplerinin Teminat Yatırma Yükümlülüğüne İlişkin Adana Bölge Adliye Mahkemesi Kararının İncelenmesi” (2023) 43(1) PPIL 85. <https://doi.org/10.26650/ppil.2023.43.1.1205887>

Court accepts the application of the 1951 Refugee Convention to those holding temporary protected status and has declared them to be exempt from *cautio judicatum solvi*, as Turkish legislation lacks any such regulation. While reviewing this decision, the study will consider the scope and aim of *cautio judicatum solvi* in Turkish law, as well as the possibilities for exemption from such an obligation. The study will also examine the view in Turkish law toward refugees and those holding temporary protected status through the Code on Foreigners and International Protection and other such relevant regulations.

Keywords

Temporary Protected Status, Refugee, 1951 Refugee Convention, *Cautio Judicatum Solvi*, Exemption From *Cautio Judicatum Solvi*

Extended Summary

Cautio judicatum solvi is a warranty that ensures the remedy of a defendant's loss for applying to courts. Some states such as Russia, Romania, and Bulgaria have no type of measures that could be considered as *cautio judicatum solvi*. Other states that have adopted *cautio judicatum solvi* may seek different conditions (e. g., citizenship, domicile, habitual residence).

The reason for accepting *cautio judicatum solvi* is the risk that arises from the condition of the plaintiff. Applying to courts and being a defendant in a case has legal costs. These costs shall be redeemed by the party who loses the case. In case the risk occurs regarding an inability to redeem the defendant's losses, the law mandates that plaintiffs deposit a fair amount at the beginning of proceedings.

The law's perspective on the conditions that may arise as a risk varies. Some state laws predict the habitual residence abroad of a plaintiff to pose a risk. Other states predict that the citizenship of the plaintiff may pose a risk and stipulate *cautio judicatum solvi* for foreigners.

Turkish law accepts both abovementioned conditions as a reason for *cautio judicatum solvi*. According to Article 84 of the Code on Civil Procedure No. 6100, Turkish citizens with a habitual residence abroad shall deposit *cautio judicatum solvi* when they file a case in Turkish civil courts. International Private and Civil Procedural Law No. 5718 stipulates that foreigners who file lawsuits in Turkish civil courts shall deposit *cautio judicatum solvi* (Art. 48). Exemption from this obligation is by reciprocity.

Reciprocity may be accepted in three different forms. The first form of reciprocity is by an international treaty. Türkiye and the state of the plaintiff may sign a bilateral or multi-lateral treaty that contains an exemption regarding *cautio judicatum solvi*. The second form of reciprocity is by law. If the state of the plaintiff does not accept *cautio judicatum solvi* for foreigners in their law, then the reciprocity condition has been set. The third form of reciprocity is by *de facto* practice. When Turkish citizens do not deposit any form of money for *cautio judicatum solvi* prior to applying to the courts, then reciprocity shall be accepted *de facto*.

Due to the violent events that have occurred in Syria, millions of Syrians entered Türkiye over the past several years. Most of the Syrian's entrance and stay in Türkiye were illegal. Syrians who enter illegally cannot be deported back to Syria due to the instability and violence in Syria. Therefore, the need to legalize their stay in Türkiye has arisen. Therefore, the Law on Foreigners and International Protection No. 6458 has established temporary protected status. In accordance with this status, Syrians may stay in Türkiye and receive certain services (e.g., health, education, social services).

As of 2022, no reciprocity has occurred between Türkiye and Syria regarding exemption from *cautio judicatum solvi*. Moreover, no regulation exists for any such exemption regarding temporary protected status holders. Therefore, when a Syrian with temporary protected status applies to a civil court, they are to deposit money according to Art. 48 of the International Private and Civil Procedural Law.

However, the 3rd Civil Chamber of the Adana Regional Court has stated that, even without an exemption for *cautio judicium solvi* regarding temporary protected status holders, the Geneva Refugee Convention shall be applied to them.

Türkiye is a contracting state for the Geneva Convention. According to the Additional Protocol dated 1967, the geographical and historical limitations on the Geneva Convention have been abolished. However, Türkiye has reservations about the geographical applicability of the Geneva Convention. Hence the reservation is that Türkiye only applies this convention to foreigners who seek refuge for events that have occurred in Europe.

Despite this reservation, the applicability of the Geneva Refugee Convention to temporary protected status holders has been accepted by the 3rd Civil Chamber of Adana Regional Court. This review study examines, the perspective of Turkish law on temporary protected status in comparison to the other international protection statuses.

The Regional Court stated that, as a contracting state of the Geneva Convention, the exemptions mentioned in this treaty shall be applied to other forms of international protection, whether such protection is permanent or temporary. This study kindly disagrees with the ruling of the Regional Court for various reasons.

Firstly, the reservation Türkiye has regarding the geographical applicability of the Geneva Convention prohibits the application of the Geneva Refugee Convention to temporary protected status holders in Türkiye who've come from Syria. Secondly, the perspective and the reason for establishing temporary protected status prevents the applicability of Geneva Refugee Convention regulations to exemption from *cautio judicium solvi*.

Finally, the effects on the legal system from providing such an exemption to the millions of Syrian foreigners should also have been thoroughly considered by the courts who granted such exemption.

Giriş

Adana Bölge Adliye Mahkemesi (BAM) 3. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda¹ geçici koruma statüsü sahibi Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye’de açacakları davalarda teminat yatırma mükellefiyetlerinin bulunmadığı yönünde tespit edilmiştir. Tespitin gerekçesi olarak, Türkiye’nin taraf olduğu 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Sözleşme² (Cenevre Sözleşmesi) ileri sürülmüştür.

Bu çalışmada geçici koruma statüsü sahipleri hakkında, Türkiye’de açacakları veya katılacakları davalarda veya başlatacakları icra takiplerinde Adana BAM 3. Hukuk Dairesi kararındaki gibi bir muafiyetin söz konusu olup olmadığı, yine bu kararda belirtilen diğer hususlar ile birlikte değerlendirilecektir. Kanaatimizce bu değerlendirmenin yapılması zaruridir. Şöyle ki, resmi verilere göre, 2020 yılı itibarıyla Türkiye’de geçici koruma statüsü sahibi Suriyeli sayısı 3.559.041’dir³. Dolayısıyla milyonlarca yabancı devlet vatandaşının Türkiye’de açacakları davalarda veya başlatacakları icra takiplerinde yatırımları zorunlu kabul edilmiş teminattan muaf tutulmasının, adalet sistemi açısından önemli sonuçlar doğuracağı kanaatindeyiz. Aşağıda öncelikle karardaki tespitler belirtilecek olup, sonrasında da milletlerarası usul hukuku açısından kararın değerlendirilmesine yer verilecektir.

I. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi Tarafından Verilen Kararın Özeti⁴

Karara konu olayda davacı tarafından Adana 13. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 30.05.2022 tarih ve 2022/19 Değişik İş, 2022/19 K. sayılı kararı aleyhine istinaf başvurusunda bulunulmuştur. İlk derece mahkemesi tarafından verilen ihtiyati haciz talebinin reddine ilişkin karar kaldırılmış, davalı mallarının ihtiyaten hazine ve davacının da yabancı olması nedeniyle 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un⁵ (MÖHUK) 48. maddesinde belirtilen teminatı yatırmasına gerek olmadığına karar verilmiştir.

İncelenen karardaki davada davacı Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır. Yabancıların Türkiye’de açacakları davalarda teminat yatırımları gerektiği, bu zorunluluktan karşılıklı ilişki doğurtusunda bir ikili anlaşma olması halinde

1 Adana BAM 3 HD, 2096/1532, 01.09.2022. Karar yayımlanmamıştır.

2 RG 5.9.1961-10898. Convention Relating to the Status of Refugees (adopted 28 July 1951, entered into force 5 September 1961) 189 UNTS 137.

3 Göç İdaresi Başkanlığı’nın resmi internet sitesindeki güncel veri 2020 yılına ait olduğundan, çalışmamızda bu bilgi esas alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altındaki-suriyeliler> Erişim Tarihi 31 October 2022.

4 Bu bölümde yer verilen bilgiler, terimler, sözleşme adları ve diğer özel isimler, BAM kararında yer aldığı şekliyle, değiştirilmeden kullanılmıştır.

5 Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 5718, Kabul Tarihi: 27.11.2007, RG. 12.12.2007-26728.

ya da çok taraflı bir uluslararası sözleşme bulunması halinde ilgilinin bu teminatı yatırmasına gerek bulunmadığı belirtilmiştir. Türkiye ile Suriye Arap Cumhuriyeti arasında henüz teminattan muaf tutulmasına ilişkin olarak ikili bir anlaşma yapılmadığından hareketle, Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan davacının teminat yatırması gerektiği değerlendirilmiş ise de, dosyadaki bilgilerden davacının Türkiye’de vatandaşlık alabilmek amacı ile müracaat ettiği bilgisinin bulunduğu, davacının kimlik bilgileri araştırıldığında kendisine yabancı kimlik numarası verildiği, yabancı kimlik numarasının ülkemize yasal yollardan girmiş olan Suriye uyrukluların koruma talebinde bulunmaları üzerine geçici sığınmacı statüsünde bulunan kişilere verildiği, davacının Göç İdaresinden almış olduğu yabancı kimlik numarası ile sığınmacı başvurusunda bulunduğu değerlendirildiğinde Türkiye’nin de taraf olduğu 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi’nin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Cenevre Sözleşmesi’nin 16. maddesine göre bir ülkede koruma talebi ile bulunmakta olan yabancı uyruklu kişilerin adli makamlara başvuruları sırasında herhangi bir teminat yatırımları zorunluluğu bulunmadığı, davacının Türkiye’de yabancı kimlik numarası almak sureti ile geçici koruma statüsünde bulunduğu kanaatine varılmakla, Cenevre Sözleşmesi’nin 16. maddesi gereğince davacının bu aşamada dava açarken herhangi bir teminat yatırmasına gerek olmadığına karar verilmiştir.

Kararda göz önünde bulundurulması gereken son husus ise, davacının pasaport kayıtlarından 2021 yılında yurt dışına çıkıp, 2022 yılında tekrardan ülkeye giriş yaptığı Adana BAM 3. HD tarafından belirlenmiş olmasıdır. Ancak kararda davacının yurtdışına çıkmış olmasının geçici koruma statüsüne ne şekilde etki edeceğine ilişkin herhangi bir tespit bulunulmamıştır.

Kararın değerlendirilmesine geçmeden önce birkaç hususun açıklanması gerektiği kanaatindeyiz. Öncelikle yabancıların teminat yatırmasına ilişkin MÖHUK m. 48 hükmü hakkında genel bilgiler verilecek olup, sonrasında da kararda olduğu gibi 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Sözleşme’nin geçici koruma statüsü sahibi Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları hakkında uygulanıp uygulanmayacağı incelenecektir.

II. Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Yabancıların Teminat Yatırma Yükümlülüğü

A. Genel Olarak

Kural olarak, Türk usul hukukunda dava açmak, davaya katılmak veya icra takibinde bulunmak için teminat yatırmak gerekmemektedir. Ancak bunun iki istisnası vardır. Bunlardan ilki 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun⁶ (HMK) 84.

6 Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.1.2011, RG 4.2.2011/27836.

maddesinde yer almaktadır. Maddeye göre Türkiye’de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının dava açması, davacı yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması halinde uygun bir teminat yatırmasının talep edileceği ifade edilmiştir. Buradaki teminatın yükümlüsü genel itibariyle Türk vatandaşları olduğundan, çalışma konumuzun kapsamı dışındadır.

İstisnalara devam etmeden evvel çalışmamız ile ilgili önem arz eden bir diğer konudan kısaca bahsetmek gerekmektedir. HMK m. 334 ve devamında düzenlenen adli yardım müessesesi; kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri şeklinde belirtilmiştir (m. 334/1). Ek olarak, HMK’da yabancıların da adli yardımdan faydalanabileceği kabul edilmiştir (m. 334/son). Ancak yabancıların adli yardımdan yararlanabilmesi için aranan şart ise karşılıklılığın bulunmasıdır⁷. Yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet, adli yardımın kapsamına alındığından (HMK m. 335/1b) adli yardım konusunda karşılıklılığın bulunduğu devletin vatandaşlarının açacakları veya katılacakları davalarda ve başlatacakları icra takiplerinde teminattan muaf tutulmaları gerekmektedir.

Çalışma konumuz kapsamında olan ve Adana BAM HD tarafından değerlendirilen teminata ilişkin ikinci istisnai düzenleme ise MÖHUK m. 48’de yer almaktadır. Bu maddeye göre, Türkiye’de dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişilerin, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorunda oldukları kabul edilmiştir. Ek olarak, yabancıların teminattan muaf tutulabilmesi için, karşılıklılığın bulunması gerektiği de ifade edilmektedir (m. 48/2). Sonuç itibariyle, Türk mahkemelerinde dava açan, davaya katılan veya icra takibi başlatanların MÖHUK m. 48 uyarınca teminat yükümlülüğü altında olabilmesi için bazı şartların varlığı gerekmektedir.

B. Yabancıların Teminat Gösterme Mükellefiyeti Hakkında MÖHUK m. 48’de Aranan Şartlar

1. Davayı Açanın, Davaya Katılanın veya İcra Takibi Yapanın Yabancı Olması

MÖHUK uyarınca teminat gösterilebilmesi için aranan en temel şart, ilgilinin yabancı olmasıdır. Türk vatandaşlığı T. C. Anayasası’nın⁸ 66. maddesinde “*Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür*” şeklinde tanımlanmıştır.

⁷ Aşağıda karşılıklılık ile ilgili detaylı bilgilere yer verildiğinden, tekrara düşmemek amacıyla burada sadece ismen belirtmekle yetiniyoruz.

⁸ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kabul Tarihi: 18.10.1982, RG 09.11.1982-17863.

Gerçek kişilerin yabancı kapsamında değerlendirilebilmesi için 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu⁹ (TVK) uyarınca Türk vatandaşı olmayan kişi olması gerekmektedir¹⁰. İncelediğimiz kararda davayı açan davacı Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olduğundan MÖHUK m. 48'deki bu şart gerçekleşmiştir.

Yabancıların Türkiye'de açacakları veya katılacakları davalarda ve başlatacakları icra takiplerinde teminat gösterme mecburiyetine ilişkin MÖHUK m. 48'deki ikinci şart ise karşılıklılığın bulunmamasıdır (MÖHUK m. 48/2).

2. Yabancı'nın Vatandaşı Olduğu Devlet ile Türkiye Arasında Karşılıklılığın Bulunmaması

MÖHUK m. 48 uyarınca yabancı'nın teminat gösterme mecburiyetinden bahsedebilmek için, yabancı'nın vatandaşı olduğu devlet ile Türkiye arasında karşılıklılığın bulunmaması gerekmektedir. Karşılıklılık; akdi, fiili veya kanuni karşılıklılık olmak üzere üç grupta değerlendirilmektedir. Yabancı'nın vatandaşı olduğu devlet ile Türkiye arasında teminattan muafiyete ilişkin iki veya çok taraflı anlaşma mevcut ise akdi mütakabiliyetten söz edilmektedir.

Bazı durumlarda ise, yabancı'nın vatandaşı olduğu devletin hukuk kurallarında Türk vatandaşlarının açacakları veya katılacakları davalarda ve başlatacakları icra takiplerinde teminat göstereceğine ilişkin bir düzenleme yer almıyor olabilir. Bu durumlarda ise kanuni karşılıklılıktan bahsedilmektedir¹¹.

Son olarak, yabancı'nın vatandaşı olduğu devlet ile Türkiye arasında herhangi bir sözleşme veya o devlet kanunlarında bu yönde muafiyete ilişkin bir düzenleme bulunmaksızın da karşılıklılığın bulunduğu haller söz konusu olabilecektir. Türk vatandaşlarının o devlet mahkemelerinde açacakları veya katılacakları davalar ile başlatacakları icra takiplerinde teminat gösterme mükellefiyetinden fiilen (*de facto*) muaf tutuldukları takdirde, fiili karşılıklılığın varlığı kabul edilmektedir^{12,13}.

9 Türk Vatandaşlığı Kanunu, Kanun Numarası: 5901, Kabul Tarihi: 29.5.2009, RG 12.6.2009/27256.

10 Türk vatandaşlığı yanında başka bir devlet vatandaşlığının da bulunması halinde, Türk vatandaşlığı esas alınacağından (MÖHUK m. 4/b), bu kişilerin teminat yatırma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

11 Bazı devletler yabancı'nın teminat gösterme mükellefiyetini düzenlememiş olabilir. Bunlara örnek olarak Rusya Federasyonu, Bulgaristan ve Romanya verilmektedir. Buna karşın bazı devletlerde ise teminat gösterme zorunluluğunda vatandaşlık esas alınmayıp, davacının o ülkede ikametgahının/malvarlığının bulunması şartına bağlı tutulmuş olabilir (HMK m 84'üne benzer durum). Bunlara da örnek olarak İngiltere, ABD ve İsviçre verilmektedir. Dolayısıyla bütün bu hallerde MÖHUK m 48 kapsamında bir karşılıklılığın bulunduğu söylenebilecektir. Ergin Nomer, *Devletler Hususî Hukuku*, (23th edn, Beta 2021) 505; Cemal Şanlı, Emre Esen and İnci Ataman-Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (9th edn, Beta 2020) 564.

12 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 11) 564; Nomer (n 11) 504.

13 Türkiye'de dava açan, davaya katılan veya icra takibi başlatan yabancı'nın vatandaşı olduğu devlette daha önce Türk vatandaşları tarafından dava açılmamış olması nedeniyle fiili karşılıklılığın tespiti de önem arz etmektedir. Kanaatimizce bu halde, daha önce herhangi bir başvurunun olmaması, fiili karşılıklılığın varlığının kabulüne imkân vermemelidir. Çünkü fiili karşılıklılıktan bahsedilebilmesi için uygulamada Türk vatandaşlarının açacakları veya katılacakları davalarda teminat gösterme zorunluluğuna tâbi tutulmaması gerekmektedir. Dolayısıyla, henüz hiç uygulaması olmamış bir hususun, fiili bir durum yarattığının kabulü mümkün görünmemektedir. Bkz benzer şekilde Vahit Doğan, *Milletlerarası Özel Hukuk* (6th edn, Savaş 2020) 124.

Sonuç itibariyle ister akdi ister kanunî isterse de fiili olsun, yabancının kendi devlet mahkemelerinde yabancılardan teminat istenmediğini ispat ettiğinde, teminat konusunda karşılıklılığın bulunduğu kabul edilmesi gerekmektedir¹⁴.

Ekleme gerekir ki, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve özel kanuni düzenlemeler uyarınca, bazı yabancılar teminat yatırmaktan muaf tutulabilmektedir. Bu düzenlemelerden biri, TVK m. 28'de yer almaktadır. Buna göre, Türk vatandaşlığını doğumla kazanmış olanların, çıkma suretiyle vatandaşlıklarını kaybetmeleri halinde, TVK m. 28'de belirtilen istisnalar dışında, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanmaya devam edecekleri kabul edilmiştir (TVK m. 28/1). İlgili madde incelendiğinde, teminat yatırma zorunluluğu istisna olarak kabul edilmediğinden, bu kişilerin MÖHUK m. 48'in uygulanması açısından Türk vatandaşlarına tanınan hakları kullanmaya devam edecekleri ve teminat yatırma zorunluluğu bulunmadığı sonucuna ulaşılması gerekecektir¹⁵.

Konuyla ilgili bir diğer kanuni düzenleme ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda¹⁶ (YUKK) yer almaktadır. YUKK'a göre uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler (m. 88/1) ve vatansızlar (YUKK m. 51/1c), karşılıklılık şartından muafır. Dolayısıyla MÖHUK m. 48/2'deki karşılıklılık şartı ile yabancının teminattan muaf tutulabilmesini öngören hüküm, YUKK m. 88 ve 51/1c vasıtasıyla karşılandığı için, Türkiye'de uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ve vatansızların teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutulduğu sonucuna ulaşılması gerekecektir¹⁷. Ancak belirtmek gerekir ki YUKK'ta karşılıklılık şartından muaf tutulanlar, vatansızlar ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler olup, yine aynı kanunda düzenlenmiş geçici koruma statüsü sahipleri ise bu kapsamda değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla geçici koruma statüsü sahiplerinin karşılıklılık şartından muaf tutulması, YUKK m. 51/1c ve 88/1 kapsamında söz konusu olamayacaktır.

Türkiye'nin de katılmış bulunduğu bazı iki¹⁸ ve çok taraflı sözleşmelerde de teminat gösterme yükümlülüğü konusunda muafiyet sağlayan hükümler vardır. Çok taraflı

14 Ziya Akıncı, *Milletlerarası Özel Hukuk* (1st edn, Vedat 2020), 163; Nomer (n 11) 505; Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 11) 564.

15 Aynı yönde bkz Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 11) 553; Doğan (n 13) 91; Gülin Güngör, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (1st edn, Yetkin 2021) 261; Aysel Çelikel and B Bahadır Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk* (17th edn, Beta 2021) 685. Doktrinde TVK m 28'deki düzenleme nedeniyle bu madde kapsamındaki yabancıların teminat göstermekten muaf tutulmasının hatalı olduğu, sonuç itibariyle bu kişilerin yabancı olduklarından teminat mükellefiyeti kapsamında olmaları gerektiği ifade edilerek, TVK m 28 eleştirilmiştir. Çelikel and Erdem (n 15) 685.

16 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Kanun numarası: 6458, Kabul tarihi: 4.4.2013, RG 11.4.2013-28615.

17 Sibel Özel, Mustafa Erkan, Hatice Selin Pürselim and Hüseyin Akif Karaca, *Milletlerarası Özel Hukuk* (1st edn, On İki Levha 2022) 643; Şanlı, Esen, Ataman-Figanmeşe (n 11) 565. Doktrinde ayrıca YUKK m 88 hükmü dikkate alınmaksızın uluslararası koruma statüsü sahiplerine de 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanması gerektiği de ifade edilmiştir. Musa Aygül and Elif Hande Altıntaş, 'Sığınmacıların Teminat Yatırma Yükümlülüğü' (2020) 40(2) PPIL (Cemal Şanlı Armağanı) 707, 720.

18 Türkiye ile birçok devlet arasında teminat muafiyetine ilişkin iki taraflı anlaşma imzalanmıştır. Bu devletler; Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Bosna Hersek, Bulgaristan, Cezayir, Çek Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Fas, Filipinler, Finlandiya, Gürcistan, Hırvatistan, Hindistan, İngiltere, İran, İsviçre, İtalya, Irak, Kazakistan, KKTC, Kuveyt, Macaristan, Makedonya, Mısır, Moldova, Norveç, Özbekistan, Polonya, Pakistan, Romanya, Suriye Arap Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, Tacikistan, Tunus, Ukrayna, Ürdün ve Yemen'dir. Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 6) 563. Hukukî, ticari ve cezai konularda Türkiye'nin taraf olduğu iki taraflı sözleşmelerinin güncel listesi için bkz <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/ikili.html> Erişim Tarihi 8 Nisan 2022.

sözleşmelere geçmeden önce, Türkiye ile Suriye Arap Cumhuriyeti arasında akdedilen Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması'ndan¹⁹ bahsedilmesi gerekecektir. Şöyle ki bu Anlaşma 9 Nisan 2009 tarihinde Şam'da imzalanmış, 2 Kasım 2010 tarihli ve 6040 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 2011/1801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla onaylanması uygun bulunarak, 15 Haziran 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Anlaşma'nın 13. maddesinde bir taraf devletin vatandaşlarının diğer taraf devletin adli makamları önündeki işlemlerinde sadece yabancı olmaları veya diğer taraf devlet ülkesinde ikametgahları bulunmaması nedeniyle teminat yatırma mükellefiyetlerinin bulunmadığı kararlaştırılmıştır. Dolayısıyla, Türkiye ile Suriye Arap Cumhuriyeti arasında teminattan muafiyete ilişkin akdi bir karşılıklılık olduğu kabul edilmelidir.

Devletlerin sözleşme yapmak suretiyle belirli konularda karşılıklı muamele esasını kabul etmesi, gerçekten de karşılıklı muamelenin var olduğu anlamına gelmeyebilecektir. Karşılıklılığın varlığından bahsedilebilmesi için devletlerin bu konuda sözleşme akdetmeleri yetmemekte, fiili durumda da aralarındaki sözleşmede yer alan haklardan yararlandıkları takdirde karşılıklılığın varlığı kabul edilmektedir²⁰. Buna karşın, sözleşmede belirtilen hakların tanınmadığı veya daha ağır şartlarda tanındığı durumlarda karşılıklılığın olmadığı gerekçesiyle, diğer taraf devletin bu sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini askıya alması da söz konusu olabilecektir²¹.

Son yıllarda Suriye Arap Cumhuriyeti ile yaşanan gelişmeler neticesinde Türk vatandaşlarının Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki haklarının sınırlandırılma ihtimali nedeniyle, Türkiye açısından bu iki taraflı anlaşmanın uygulaması askıya alınmış olabilir. İnceleme konumuz olan kararda buna ilişkin bir değerlendirme yapılmaksızın, doğrudan Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanmış olması kanaatimizce eksik bir inceleme oluşturmaktadır²².

Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Hukuki – Ticari ve Cezaî Konularda İkili Sözleşmeler listesine²³ bakıldığında, Suriye Arap Cumhuriyeti ile Türkiye arasında akdedilen iki adet sözleşme bulunmaktadır. Bunlar; “*Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımlaşma Anlaşması*” ve “*Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Hükümlülerin Nakline Dair Anlaşma*”dır. Dolayısıyla teminattan muafiyete ilişkin hükmün bulunduğu 2009

19 RG 15.06.2011-27965.

20 Aysel Çelikel and Günseli Öztekin-Gelgel, *Yabancılar Hukuku* (27th edn, Beta 2022) 65.

21 Vahit Doğan, *Türk Yabancılar Hukuku* (5th edn, Savaş 2020) 36.

22 Yargıtay da bu konuda detaylı inceleme yapılmamasını bir bozma nedeni olarak kabul etmektedir. Söz konusu kararda Yargıtay, davacının teminat muafiyetinin bulunup bulunmadığı hususunda hükme dayanak oluşturacak şekilde herhangi bir araştırma yapılmadığını belirterek, teminattan muafiyet ile ilgili konunun Adalet Bakanlığı Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nden sorularak, verilen cevaba göre karar verilmesini, usulsüzlük olarak nitelendirmektedir. Yargıtay 12 HD, 32371/9715 – 04.04.2016. Filiz Berberoğlu-Yenipınar, *Güncel İçtihatlarla Milletlerarası Özel Hukuk* (1st edn, Aristo 2019) 312.

23 <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/ikili.html> Erişim Tarihi 11 November 2022.

tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması'nın bu listede yer almaması nedeniyle, bu anlaşmanın fiilen uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle de çalışmamızda Suriye Arap Cumhuriyeti ile Türkiye arasında teminattan muafiyete ilişkin uygulanabilir ikili bir sözleşme bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Türkiye'nin taraf olduğu çok taraflı birçok sözleşmede, teminattan muafiyete ilişkin hüküm bulunmaktadır. Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsili ile İlgili Sözleşme'de²⁴ sözleşme kapsamındaki adli işlemler doğrultusunda dava açılmasında davacının yabancı olması halinde teminat yatırma mükellefiyetine tâbi olmayacağı belirtilmektedir (m. 9/2). Adana BAM 3. HD kararına konu olayda Türkiye'nin taraf olduğu bu sözleşme kapsamında bir dava söz konusu olmadığından, davacının bu Sözleşme'deki teminat gösterme muafiyetinden yararlanması mümkün olmayacaktır.

Türkiye'nin taraf olduğu bir diğer sözleşme olan Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi'nde²⁵ taraf devletlerden birisinde ikamet eden ve diğer bir Devlet mahkemeleri huzurunda davacı veya müdahil olarak bulunan taraf devlet vatandaşlarından, yabancı olmaları veya o memlekette ikametgâh veya meskenleri bulunmaması sebebiyle, ne isim altında olursa olsun, herhangi bir teminat istenemeyeceği ve bu durumun mahkeme masrafları için de geçerli olduğu belirtilmektedir (m.17/1-2). Adana BAM 3. HD kararına konu davanın davacısı Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olduğundan, Suriye Arap Cumhuriyeti'nin de Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi'ne taraf olmaması²⁶ nedeniyle davacının bu Sözleşme kapsamında teminat gösterme mükellefiyetinden muaf tutulamayacaktır.

Yabancıların açacakları davalarda teminat mükellefiyetine tâbi olmayacağının kabul edildiği diğer önemli Sözleşmeler ise aile hukuku alanında kabul edilmiş uluslararası sözleşmelerdir. Bunlar; Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Sözleşme²⁷ (m. 9), Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi²⁸ (m. 5/3), Milletlerarası Çocuk Kaçırımların Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme²⁹ (m. 22) ve Nafaka Alacakları Konusundaki Kararların Tanınmasına ve Tenfizine İlişkin Sözleşme'dir³⁰ (m. 16). İnceleme konumuz olan kararda ise aile

24 RG 18.3.1971-13782.

25 Hague Convention on Civil Procedure (adopted 23 November 1971 entered into force 11 December 1973). RG 23.3.1972-14137.

26 Sözleşmeye taraf devletlerin güncel listesi için bkz <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=33> Erişim Tarihi 8 November 2022.

27 Hague Convention Concerning the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations Towards Children (adopted 15 April 1958 entered into force 01 January 1962) RG. 11.1.1973-14418.

28 European Convention on Recognition and Enforcement of Decisions Concerning Custody of Children and on Restoration of Custody of Children adopted 20 May 1980 entered into force 1 September 1983) RG 8.8.1999-23780.

29 Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction (adopted 25 October 1980 entered into force 1 December 1983) RG 15.2.2002-23965.

30 Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations (adopted 22 November 1982 entered into force 16.02.1983) RG. 16.2.1983-17961.

hukukundan kaynaklanmayan bir alacak söz konusu olduğundan, bu Sözleşmeler kapsamında bir değerlendirme yapılmasına da gerek bulunmamaktadır.

Avrupa İkamet Sözleşmesi de Türkiye'nin taraf olduğu ve taraf devlet vatandaşlarının diğer bir akit devlette açacakları davalarda teminat göstermekten muaf tutulmasını düzenleyen bir diğer Sözleşme'dir³¹ (m. 7). Adana BAM 3. HD'nin kararına konu davada, davacının geçici koruma statüsü sahibi Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olması ve bu devletin de Avrupa İkamet Sözleşmesi'ne taraf olmaması nedeniyle, Avrupa İkamet Sözleşmesi'nin davacıya uygulanması mümkün değildir. Yine aynı şekilde Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme³² de, BAM 3. HD kararına konu davacının vatansız olmaması nedeniyle uygulanabilir bir sözleşme değildir.

Demiryolu ile Yolcu ve Bagaj Taşınmasına İlişkin 1961 Tarihli Sözleşme'ye Ek Sözleşme (m. 20/2) ve Karayolu ile Eşya Taşıma Sözleşmesi'nde (CMR) (m. 31/5) de teminat muafiyetine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak incelediğimiz kararda bu Sözleşmeler kapsamında bir uyumsuzluk olmaması nedeniyle bu Sözleşmelerin de değerlendirilmesine gerek bulunmamaktadır.

Karşılıklılık şartı ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer konu hâkimin bu konuda takdir yetkisinin bulunup bulunmadığına ilişkindir. Kanuna bakıldığında, "Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yaparı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar" şeklindeki düzenlemesi uyarınca, bu konuda takdir yetkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır³³. Dolayısıyla karşılıklılığın olduğu durumlarda mahkemenin bunu göz ardı ederek yabancı davacıdan, davaya katılından veya icra takibi başlatan yabancıdan teminat göstermesini isteyemeyeceği gibi, karşılıklılığın bulunmadığı hallerde de mahkeme yabancıyı teminattan muaf tutamayacaktır³⁴.

Adana BAM 3. HD kararında esas alınan Sözleşme, 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Sözleşme'dir (Cenevre Sözleşmesi). Cenevre Sözleşmesi'nin 16. maddesinde mültecilerin sürekli ikametgahının bulunduğu taraf devlette, adli yardım ve teminat gösterme mükellefiyeti de dahil olmak üzere, o devletin vatandaşı gibi muamele göreceği kabul edilerek, mülteciler teminat gösterme yükümlülüğünden açıkça muaf tutulmuştur. Adana BAM 3. HD kararında Cenevre Sözleşmesi esas

31 European Convention on Establishment (Adopted 13 December 1955 entered into force 23 February 1965) RG. 20.4.1989-20145.

32 Convention Relating to the Status of Stateless (adopted 28 September 1954 entered into force 6 June 1960) RG 25.10.2014-29156.

33 MÖHUK'ta hâkimin takdir yetkisini kaldıran bu düzenleme, mülga 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun'un 32. maddesindeki hâkime takdir yetkisi tanıyan hükümden olumsuz bir geriye dönüş olduğu gerekçesiyle doktrinde eleştirilmiştir. Çelikel and Erdem (n 15) 686.

34 Uğur Tütüncübaşı, 'Milletlerarası Usul Hukukunda Teminat Gösterme Yükümlülüğü' 2010 12(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 183,208; Nomer (n 6) 504; Çelikel and Erdem (n 15) 686; Şanlı, Esen and Ataman-Fıganmeşe (n 11) 565; Doğan (n 13) 94. 2675 sayılı mülga MÖHUK'ta bu konuda davanın veya takibin niteliğine göre davacıyı, davaya katılanı veya icra takibi başlatanı teminattan muaf tutabileceği yönünde bir takdir yetkisi bulunduğunu, ancak 5718 sayılı MÖHUK'ta bu takdir yetkisinin kaldırılması nedeniyle olumsuz şekilde eleştirilmiştir. Çelikel and Erdem (n 15); Doğan (n 13) 94; Merve Acun-Mekengeç, 'Türk Hukukunda Teminat Gösterme Yükümlülüğü' (2017) 37(2) MHB1, 16.

alındığı için aşağıda bu Sözleşme hakkında genel bilgilere kısaca değinilecek olup, Cenevre Sözleşmesi'nin kararda belirtildiği gibi geçici koruma statüsü sahiplerine de uygulanabilirliği değerlendirilecektir.

C. Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme Kapsamında Teminat Muafiyeti

Cenevre Sözleşmesi mülteci kavramını; 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişiler olarak ifade etmiştir (m. 1). Sözleşme uygulama alanı açısından iki sınırlama getirmektedir. Bu sınırlamalardan ilki zaman bakımındandır. Sözleşmeye göre bir şahsın mülteci olarak kabul edilebilmesi için 1 Ocak 1951 tarihinden önceki olaylar sebebiyle yer değiştirmesi gerekmektedir. Ancak 1967 tarihinde kabul edilen Ek Protokol ile zaman sınırlaması kaldırılmıştır.

Sözleşmenin uygulama alanı bakımından getirilen ikinci sınırlama da coğrafi sınırlamadır. Buna göre bir kişinin mülteci olarak kabul edilebilmesi için Avrupa'da yaşanan olaylardan dolayı bu kişinin Türkiye'ye gelmesi gerekmektedir. Avrupa dışında yaşanan olaylardan dolayı bir kişinin mülteci statüsünü kazanması ilk başta Cenevre Sözleşmesi'nde kabul edilmemişti. Ancak 1967 yılında düzenlenen Ek Protokol'de coğrafi sınırlama da kaldırılmakla birlikte, devletlere bu konuda çekince koyma imkânı tanınmıştır. Türkiye bu konuda koyduğu çekince doğrultusunda sadece Avrupa'da yaşanan olaylar nedeniyle gelen kişilerin mülteci olarak kabul edilebileceğini belirterek, coğrafi sınırlamayı devam ettirmektedir³⁵.

Sonuç itibariyle Cenevre Sözleşmesi, Türkiye açısından sadece Avrupa'da yaşanan olaylar nedeniyle Türkiye'ye gelen ve mülteci statüsünde kabul edilen kişilerle ilgili olarak uygulama imkânı bulan bir uluslararası sözleşmedir³⁶. Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesine Ek Protokole koyduğu çekince doğrultusundaki coğrafi sınırlamalar nedeniyle, mülteci statüsü verilemeyen kişilere şartlı mülteci statüsü verilebileceği de ifade edilmektedir³⁷.

35 Tarihçe ile ilgili detaylı bilgi için bkz Işıl Özkan, *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku* (3rd edn, Seçkin 2018) 74-76; Ersan Barkın '1951 Tarihli Mülteciğin Önlenmesi Sözleşmesi' 2014 (1) Ankara Barosu Dergisi 333, 351 vd; Çelikel and Öztekin-Gelgel (n 20) 11; Nuray Ekşi, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* (5th edn, Beta 2018) 46.

36 Benzer şekilde Çelikel and Öztekin-Gelgel (n 20) 20-22; Özkan (n 35) 84.

37 Doğan, *Yabancılar* (n 21) 11. Ek olarak, YUKK'taki düzenlemelere bakıldığında uluslararası koruma statüsü başvuruları bireysel olarak yapılmakta ve değerlendirilmektedir. Ancak Suriye'den gelişlerin kitlesel olması nedeniyle uluslararası koruma kapsamında değerlendirilememekte, bu şekilde yurda girenlere kitlesel bir koruma sağlanmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle geçici koruma ile uluslararası koruma arasındaki en önemli farkın da elde edilen korumanın da geçici olmasıyla birlikte kitlesel koruma talebinde bulunulması olduğu belirtilmektedir. Çelikel and Öztekin-Gelgel (n 20) 169.

Teminat muafiyeti Cenevre Sözleşmesi'nin 16. maddesinde her mültecinin mutad meskeninin bulunduğu taraf devlette, adli yardım ve teminat akçesinden muafiyet dahil, mahkemelere müracaat bakımından vatandaş gibi muamele göreceğine ilişkin düzenlemesi doğrultusunda, mülteciler teminat yatırma mükellefiyetinden muaf tutulmaktadır. Ancak Cenevre Sözleşmesi uyarınca mültecinin teminat mükellefiyetinden sorumlu tutulabilmesi için; açacağı davanın taraf bir devlet mahkemesinde açılması yetmemekte, aynı zamanda da bu devletin mültecinin mutad meskeninin bulunduğu devlet olması gerekmektedir^{38, 39}.

Ek olarak, mültecinin mutad meskeni dışındaki akit bir devlette açacağı davalarda ise madde 16/2'de düzenlenen muafiyet doğrudan uygulanmamaktadır. Şöyle ki, maddenin üçüncü paragrafında mutad mesken dışında davanın başka bir taraf devlette açılması halinde, davanın açıldığı devlet mülteciyi, mültecinin mutad meskeni devletin vatandaşları gibi muameleye tâbi tutacaktır. Dolayısıyla, mültecinin mutad meskeni dışındaki bir taraf devlette davasını açması durumunda teminat gösterme muafiyetinden yararlanamaması da ihtimal dahilindedir. Örneğin, inceleme konumuz olan kararda olduğu gibi, alelade bir ticarî alacak davası için Türkiye'de mülteci statüsünde olan bir yabancı, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde açacağı davada teminat muafiyetinden yararlanamayabilecektir. Çünkü, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olmasına rağmen, Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında teminat mükellefiyetinden muafiyete dair herhangi bir ikili veya çok taraflı anlaşma bulunmaması ve mültecinin Türk vatandaşlarına uygulanan muameleye tâbi olması nedenleriyle, Cenevre Sözleşmesi kapsamındaki mülteci teminat muafiyetinden yararlanamayacaktır.

Buradan bakıldığında Cenevre Sözleşmesi'nin teminat muafiyetini mültecilere, bütün taraf devletlerde açacakları davalar bakımından değil, sadece mutad meskenleri olan taraf devlet açısından temin ettiği, mutad meskeni dışında açacakları davalar bakımından ise bir ihtimal olarak sunduğu söylenebilecektir.

Cenevre Sözleşmesi'nin teminat gösterme yükümlülüğünden muafiyete ilişkin düzenlemeleri ve bakış açısı değerlendirildiğinde, bu muafiyet hükümlerinin Sözleşme kapsamında olmayan geçici koruma statüsü sahiplerine de uygulanıp uygulanmayacağı incelenmelidir. İncelediğimiz Adana BAM kararında 3. HD, Cenevre Sözleşmesi'nin

38 Özkan (n 35) 353.

39 Her ne kadar doğrudan çalışma konumuz kapsamında olmasa da belirtmek istediğimiz bir husus ise, mültecilerin Türk mahkemelerinde açacakları veya katılacakları davalarda ve başlatacakları icra takiplerinde teminat gösterme ihtimali olan bir duruma ilişkindir. Cenevre Sözleşmesi'nde teminat bakımından mülteci ile vatandaş arasında bir ayrım olmayacağı kabul edildiğinden (m 16/2), mülteciler teminat konusunda Türk vatandaşlarının tâbi olduğu kurallara uymak zorunda olacaktır. Türk vatandaşlarının teminat gösterme mükellefiyeti ise; HMK'da Türkiye'de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının dava açması, davacı yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması halinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla, mülteciler mutad meskenlerinin Türkiye dışında olması durumunda Türk mahkemelerinde açacakları veya katılacakları davalarda veya başlatacakları takiplerde teminattan tamamiyle muaf tutulmayabilecektir. Adana BAM 3. HD kararında ise bu konuyla ilgili herhangi bir değerlendirilme yapılmamıştır. Bu değerlendirme yapılmaması da davacının bir yıl gibi bir süre boyunca Türkiye dışında bulunması nedeniyle kanaatimizce esaslı bir eksiklikler. Acun-Mekengeç (n 34) 22.

Türkiye’de geçici koruma statüsü sahiplerine de uygulanabileceğini kabul etmiştir. Bu değerlendirme yapılırken de esasında üzerinde çok fazla inceleme yapılmaksızın, doğrudan sonuca ulaşılmıştır. Kanaatimizce bu sonuca önce Cenevre Sözleşmesi ve geçici koruma statüsüne ilişkin Türk hukukundaki bakış açısının bir arada değerlendirildikten sonra varılması gerekmektedir.

D. Geçici Koruma Statüsü Sahipleri Cenevre Sözleşmesi’nde Yer Alan Teminat Gösterme Muafiyetine İlişkin Haklardan Faydalanması Sorunu

Geçici koruma statüsü sahiplerinin, uluslararası korumadan yararlanan kişilere tanınan haklardan yararlanıp yararlanamayacağı konusu tartışmalıdır. Doktrinde geçici koruma statüsü sahiplerinin Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan teminat gösterme muafiyetinden yararlandırılması gerektiği savunulmuştur. Bu görüş birçok açıdan geçici koruma statüsü sahiplerinin de Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan muafiyetten yararlanması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca, 2011 yılından itibaren Türkiye’de bulunan geçici koruma statüsü sahiplerinin bir kısmının artık menşe ülkelerine dönmeyeceği veya ülkelerine dönecekleri varsayılabilir ne zaman döneceklerinin belli olmadığı da belirtilmiştir. Kaldı ki, kendilerine geçici koruma sağlanmasının sebebinin Türkiye’de geçici olarak kalacak olmalarından dolayı değil, kitlesel halde ülkeye gelmeleri nedeniyle onlar için bireysel değerlendirme yapılmasının mümkün olmamasından kaynaklandığı belirtilmiştir⁴⁰.

Geçici koruma statüsü sahiplerine Cenevre Sözleşmesi’nin tatbik edilmesini savunan bu görüşte ayrıca, Cenevre Sözleşmesi’nin 16. maddesinin amacı dikkate alındığında da söz konusu maddenin geçici koruma altındaki kişilere de teşmil edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü mültecilerin normal bir yabancıdan farklı olarak teminat yatırma yükümlülüğünden muaf tutulmasındaki amacın, onların mahkemeye erişiminin önünde pratik olarak pek çok zorluğun varlığının kabul edilmesi olduğu, Sözleşmenin hazırlandığı dönemde birçok ülkede, adli yardımdan ancak vatandaşlar ya da karşılıklılık şartını sağlayan yabancıların yararlanabildiği, bu sebeple de mültecilerin teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutuldukları ifade edilmiştir. Türkiye’de mülteci statüsü verilmese de kendilerine Türkiye’de kaldıkları müddetçe uluslararası koruma sağlanan kişilerin mahkemelere erişim şartları mülteciler ile aynı olduğundan, Türkiye’de kaldıkları süre boyunca bu kişilerin, en azından MÖHUK m. 48 kapsamında, mülteciler gibi değerlendirilebilecekleri belirtilmiştir. Kaldı ki bu kişilere teminat şartı aranmaksızın dava açma hakkını tanımının, Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesini coğrafi kısıtlama ile kabul etmesindeki amaçlar ile çatışmadığı da ileri sürülmüştür⁴¹.

Üçüncü olarak, karşılaştırmalı hukuk uygulamaları esas alındığında da bu kişilerin teminattan muaf tutulmaları gerektiği, karşılaştırmalı hukukta mülteci ve şartlı mülteci

40 Aygül and Altıntaş (n 17) 720.

41 İbid 721-722.

ayrımı olmadığı için bütün sığınmacıların, Cenevre Sözleşmesi'nin 16. maddesinin uygulama alanı içinde olduğu, bu sebeple mülteciler dışında kalan sığınmacıların da teminattan muaf tutulması gerektiği ifade edilmiştir⁴².

İnceleme konumuz olan BAM kararında da yukarıda yer alan sonuca ulaşılarak, Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin geçici koruma statüsü sahiplerine de uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Kanaatimizce, Cenevre Sözleşmesi'nin teminattan muafiyete ilişkin hükümlerinin, geçici koruma statüsü sahiplerine de kıyasen uygulanması mümkün değildir. Bu sonuca ulaşıırken çeşitli nedenler göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenlerden ilki; geçici koruma statüsünün getirilmesindeki amaç ile Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan mülteci statüsünün amacının birbirleriyle uyumlu olmamasıdır.

Geçici koruma statüsü YUKK m. 91'de düzenlenmiş ve içeriği de buna ilişkin düzenlenen Geçici Koruma Yönetmeliği'nde⁴³ (GKY) belirlenmiştir. Buna göre; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara geçici koruma statüsü verilmektedir (YUKK m. 91 ve GKY m. 7). Ek olarak, geçici koruma statüsü verilen yabancılardan mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsü kazanmadığı da yine açıkça düzenlenmiştir (GKY m. 7/3).

Geçici koruma statüsünün ilgiliye getirdiği imkânlar ise GKY'de Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler başlıklı bölümde düzenlenmiştir. Buna göre geçici korunanlara; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal hizmetler ve yardımlar ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilecektir (GKY m. 26/1). Bu sayılanlar dışındaki hizmetlerin ise, kamu kurum ve kuruluşlarının imkânları doğrultusunda sunulabileceği de kabul edilmiştir (GKY m. 26/2). Burada sayılan hizmetlere bakıldığında, teminattan muafiyete ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Mevcut düzenlemeler ışığında geçici koruma statüsü sahiplerinin teminattan muafiyetine ilişkin gerek YUKK'ta, gerekse de GKY'de herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Ek olarak, GKY'de geçici koruma statüsü sahiplerine sağlanacak hizmetler sayılırken son olarak *ve benzeri hizmetler* ifadesi kullanılmıştır. Benzeri hizmetler kapsamına teminattan muafiyetin girip girmeyeceğinin de incelenmesi gerekmektedir. Bakıldığında GKY'de ifade edilen benzeri hizmetlerle geçici korumadan yararlanan kişilere belirli asgarî standartların sağlanması olduğu, ancak bu hizmetlerin bireyler için talep edilecek subjektif haklar doğurmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıca GKY'de

42 İbid 723.

43 RG 22.10.2014 - 29153.

haklar yerine hizmetlerin belirtilmiş ve bu hizmetlerin zorunlu olarak düzenlenmemiş olmasının da geçici korumanın amacına uygun olduğu belirtilmiştir⁴⁴. Son olarak, geçici koruma statüsü sahiplerinin sayısının çokluğu göz önünde tutulduğunda bu yabancılara mutlak haklar sağlamanın kabul eden devlet açısından mümkün olmayabileceği de ifade edilmiştir⁴⁵.

Bir yabancının açacağı davada göstermesi zorunlu olan teminattan muaf tutulması, kanaatimizce ona sunulan bir hizmet olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü teminattan muaf tutulma esasında ona sunulan bir hizmet yerine, tanınan bir hak olarak kabul edilmelidir. Kaldı ki, GKY’de ilgiliye hak tanınması ifade edilmemekte, hizmetlerin sunulacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla, ‘benzeri’ şeklinde ifade edilen hizmetlerin de GKY içerisinde sayılan hizmetlerle benzerlik taşıyan başkaca hizmetler olarak kabul edilmesi, teminattan muaf tutulmanın ise bu kapsamda değerlendirilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Geçici koruma statüsünün amacı hakkında belirtilebilecek bir diğer unsur ise, geçici korumanın sona ermesi kararının Cumhurbaşkanı tarafından verilmesi üzerine, geçici koruma altına alınanların tamamının yurt dışına çıkartılmasının esas olmasıdır (GKY m. 14). Dolayısıyla yabancının Türkiye’de bulunmasının geçici olması da esastır. Ancak mültecilere ilişkin düzenlemelere bakıldığında, uluslararası koruma kararının geçici olduğuna ilişkin bir düzenlemeye rastlanılamamaktadır⁴⁶. Kaldı ki, mülteci statüsü verilmesi ile yabancının Türkiye’de çalışma izni almaksızın çalışabileceği düzenlenmiştir (YUKK m. 89). Böyle bir hak geçici koruma statüsü sahiplerine tanınmamaktadır.

Geçici koruma statüsünün mülteci statüsünden farklılığını ortaya koyan bir diğer düzenleme ise, ikamete ilişkindir. Mültecilere verilen uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi ikamet izni yerine geçmekteyken (YUKK m. 83/2), geçici koruma kimlik belgesi ilgiliye sadece Türkiye’de kalma hakkı sağlamakta, ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belge olarak kabul edilmemekte ve bu kişilerin Türkiye’de geçirdiği süreler, ikamet süreleri hesabında dikkate alınmamaktadır⁴⁷ (GKY m. 25). Bütün bu sayılan özellikler bir arada değerlendirildiğinde, mülteci statüsü ile geçici koruma statüsü birbirlerinden oldukça farklı hak ve yükümlülükler tâbi koruma statüleri olup, aynı esaslar doğrultusunda değerlendirilerek bu iki statüye aynı hakların tanınmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

44 Doğa Elçin, ‘Türkiye’de Bulunan Suriyelere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar’ 2016 (124) TBB Dergisi 9, 51; Neşe Baran Çelik, ‘Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri’ (2015) 6(3) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 67, 86.

45 İbrahim Kaya and Esra Yılmaz Eren, *Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu, Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri* (1st edn, SETA 2015) 56.

46 Geçici koruma statüsünün uluslararası korumadan ön önemli farkının da geçicilik özelliğinin olduğu belirtilmektedir. Çelikel and Öztekin-Gelgel (n 13) 168.

47 Çelikel and Öztekin-Gelgel (n 20) 171.

İncelenmeye değer bulduğumuz bir diğer nokta, kanun koyucunun karşılıklılık şartının geçici koruma statüsü sahipleri için aranıp aranmayacağına ilişkin niyetidir. Bu niyet YUKK'taki düzenlemelerden belirlenebilir. Gerek vatansızlar (YUKK m. 51/1 c) gerekse de uluslararası koruma statüsü sahipleri (YUKK m. 88) açısından karşılıklılık şartını sağlayan pozitif düzenlemeler, mevzuatta yer almaktadır. Kanun koyucu benzer bir hükmü ise geçici koruma statüsü sahipleri açısından düzenlememiştir. Bu doğrultuda kanun koyucunun niyetinin özel kanunlarda karşılıklılık şartı aranan işlemler için, geçici koruma statüsü sahiplerinden de bu şartın aranması gerektiği yönünde olduğunda herhangi bir şüphe olmamalıdır. Sonuç itibarıyla, özel kanunlarda belirtildiği hallerde, karşılıklılık şartı geçici koruma statüsü sahipleri açısından da kanaatimizce her zaman aranmalıdır⁴⁸.

Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan teminattan muafiyete ilişkin hükmün, geçici koruma statüsü sahiplerine kıyasen uygulanamayacağına ilişkin görüşümüzü destekleyen bir diğer neden ise, Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi'ni coğrafi olarak kısıtlamasına ilişkin çekincesinden kaynaklanmaktadır. Yukarıda da anlatıldığı üzere, Türkiye Cenevre Sözleşmesi'nde 1967 yılında yapılan değişikliğe rağmen, bu değişikliğe koyduğu çekince ile Avrupa dışında yaşanan olaylar nedeniyle kendi ülkesine gelenlere mülteci statüsü verilmeyeceğini açıkça kabul etmektedir. Dolayısıyla bu coğrafi sınırlamalara ilişkin Türkiye'nin verdiği önemin göz ardı edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu nedenle de bu sözleşmede tanınan hakların, coğrafi sınırlamalar nedeniyle Cenevre Sözleşmesi kapsamında olmayan kişilere tanınması Türkiye'nin bu konudaki iradesini ortadan kaldıran bir durum yaratmaktadır. Şu an için Türkiye'de geçici koruma statüsü sahipleri Suriye'den gelenler olduğu için⁴⁹ bu yabancılar coğrafi açıdan Türkiye'nin koyduğu çekince nedeniyle Cenevre Sözleşmesi kapsamı dışındadırlar. Geçici koruma statüsü sahiplerine Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanması halinde, Türkiye'nin bu konudaki iradesi göz ardı edileceğinden, geçici koruma statüsü sahiplerine bu Sözleşme'nin tatbik edilmemesi gerekmektedir⁵⁰.

Karar içerisinde incelenmeye değer bulduğumuz bir diğer konu ise, teminattan muaf tutulan geçici koruma statüsü sahibine ilişkin kararda geçen başkaca bilgilerle ilişkindir. Şöyle ki, Adana BAM 3. HD kararında geçici koruma statüsü sahibinin pasaport kayıtlarından 2021 yılında yurt dışına çıktığı, 2022 yılında tekrardan ülkeye giriş yaptığının tespitine ilişkin bilgi yer almaktadır. Gerek YUKK'ta gerekse GKY'de geçici koruma statüsünün, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri

48 Aksi yönde bkz Acun-Mekengeç (n 34) 22. Yazar bu sonuca geçici korumanın YUKK'ta düzenlenen uluslararası koruma statüsünün bir türü olduğunu kabul ederek ulaşmıştır. Ancak gerek Kanun'daki düzenlemeler gerekse de GKY'deki düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde, bu sonucun kabul edilmesi kanaatimizce mümkün olmadığından, yazarın bu görüşüne katılmıyoruz. Türk hukukunda düzenlenen uluslararası koruma statüsü ile geçici koruma statüsü sahiplerine tanınan hakların karşılaştırmalı değerlendirilmesi için bkz Çelik (n 44) 85 vd.

49 Geçici koruma statüsünün oluşturulma nedeninin ülkemize sığınan Suriyelilerin durumunu yasal zemine oturtmak olduğu da ifade edilmiştir. Çelik and Öztekin-Gelgel (n 20) 169.

50 Aksi yönde, Aygül and Altıntaş (n 17) 723.

dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanabileceği düzenlenmiştir (YUKK m. 91). Pasaport kayıtlarından yurtdışına çıktığı belirtilen davacının, ülkesine döndüğünün tespit edilmesi halinde Kanun'da ve Yönetmelik'te aranan ülkesine dönememe şartı ortadan kalktığından, ülkesine dönen geçici koruma altındakilerin tekrar Türkiye'ye gelerek geçici korumadan yararlanmaya devam etmesi hem kanuna hem de geçici korumanın mantığına aykırıdır⁵¹. Dolayısıyla BAM kararına konu olan davanın davacısının da geçici koruma statüsü hakkında mahkeme tarafından değerlendirme yapılmaması kanaatimizce bir eksiklik oluşturmaktadır.

Sonuç

Son yıllarda yaşanan gelişmeler neticesinde Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının topluca sınırı aşarak Türkiye'ye gelmesi, bu gelen kişilerin de Suriye'de yaşanan olaylar doğrultusunda ülkelerine dönüşünün sağlanamamasına yol açmıştır. Ülkesine dönemeyen milyonlarca kişinin Türkiye'de buldukları süreyi hukukî bir zemine oturtabilmek amacıyla, YUKK'ta geçici koruma statüsü kabul edilmiştir.

Geçici koruma statüsü, geçici nitelikte olan, sahibine sadece Türkiye'de kalma ve bazı hizmetlerden yararlanabilme imkânı tanıyan bir koruma statüsüdür. Geçici koruma statüsü sahiplerinin haklarına bakıldığında, YUKK'ta düzenlenmiş uluslararası koruma statülerinden çok daha farklı özellikleri bulunmaktadır.

Türkiye'nin de taraf olduğu Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ise geçmişte yaşanan olaylardan dolayı ülkesine dönemeyen veya uluslararası korumasından yararlanamayan yabancılara taraf devletlerde uluslararası koruma sağlanmasını düzenleyen bir uluslararası sözleşmedir. Cenevre Sözleşmesi'nin bazı hükümleri 1967 yılında kabul edilen Ek Protokol ile değiştirilmiştir. Ancak bu değişikliklerden, sözleşmenin uygulama alanına ilişkin coğrafi sınırını çizen eski düzenlemenin kaldırılmasına ilişkin olanına Türkiye çekince koyarak, sadece Avrupa'da yaşanan olaylardan dolayı Türkiye'ye gelen kimselere Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanacağını kabul etmektedir. Türkiye'nin bu konudaki iradesi açıktır.

Mülteci statüsü; Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen bir uluslararası

51 Aynı yönde bkz Doğan, *Yabancılar* (n 21) 166. Geçici koruma statüsü sahiplerinin yurtdışına çıktıkları takdirde geçici korumadan yararlanamayacakları da Göç İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde açıkça ifade edilmektedir. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma-sss> Erişim Tarihi 2 January 2023,

koruma statüsüdür. Bu koruma kitlesel değil bireysel olarak ilgiliye sağlanmakta ve geçiciliği bulunmamaktadır. Bu yönleriyle de geçici koruma statüsünden ayrılmaktadır.

Geçici koruma statüsü ise ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumadır. Dolayısıyla bu statüde mülteci statüsünden farklı olarak geçicilik ve kitlesellik ön plandadır.

Gerek mülteci statüsünün gerekse de geçici koruma statüsünün; ortaya çıkış amaçları ve verilme nedenleri ile karşılanmak istenen ihtiyaçlar bir arada değerlendirildiğinde, birbirlerine tâbi kılınmaları hukuken mümkün görünmemektedir. Aksi takdirde birbirlerinden çok farklı konumda bulunan yabancıların aynı haklardan yararlanması suretiyle, hukuki düzenin bozulması ile karşı karşıya kalılabileceğinin kabulü gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla, Cenevre Sözleşmesi'nin günümüzde Suriye'de yaşanan olaylardan dolayı sınırları aşarak Türkiye'ye gelip geçici koruma altına alınanlara uygulanması mümkün görünmemektedir. Bu nedenledir ki, Sayın Daire'nin bu konudaki görüşüne katılamıyoruz.

Bu konuda belirtmemiz gereken son husus ise, teminat gösterme mükellefiyetinin hukukumuzda getiriliş amacı göz önünde bulundurulduğunda, Sayın Daire'nin verdiği kararın neticelerinin milyonlarca Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşını kapsaması nedeniyle, Türk adalet sistemine olumsuz şekilde etki edeceği kanaatinde olduğumuzdur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Acun-Mekengeç M, 'Türk Hukukunda Teminat Gösterme Yükümlülüğü' (2017) 37(2) MHB 1-33.
- Akıncı Z, *Milletlerarası Özel Hukuk* (1st edn, Vedat 2020).
- Aygül M and Altıntaş EH, 'Sığınmacıların Teminat Yatırma Yükümlülüğü', (2020) 40(2) PPIL (Cemal Şanlı Armağanı) 707-727.
- Barkın E, '1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi' 2014 (1) Ankara Barosu Dergisi 333-360.

- Berberoğlu-Yenipınar F, *Güncel İçtihatlarla Milletlerarası Özel Hukuk*, (1st edn, Aristo 2019).
- Çelik NB, ‘Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri’ (2015) 6(3) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 67-148.
- Çelikel A and Erdem BB, *Milletlerarası Özel Hukuk* (17th edn, Beta 2021).
- Çelikel A and Öztekin-Gelgel G, *Yabancılar Hukuku* (27th edn, Beta 2022).
- Doğan V, *Milletlerarası Özel Hukuk* (6th edn, Savaş 2020).
- Doğan V, *Türk Yabancılar Hukuku* (5th edn, Savaş 2020).
- Ekşi N, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* (5th edn, Beta 2018).
- Doğa Elçin, ‘Türkiye’de Bulunan Suriyelere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar’ 2016 (124) TBB Dergisi 9-80.
- Güngör G, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (1st edn, Yetkin 2021).
- Kaya İ and Yılmaz-Eren E, *Türkiye’deki Suriyelilerin Hukukî Durumu, Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri* (1st edn, SETA 2015).
- Özkan I, *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku* (3rd edn, Seçkin 2018).
- Nomer E, *Devletler Hususî Hukuku* (23th edn, Beta 2021).
- Özel S, Erkan M, Pürselim HS and Karaca HA, *Milletlerarası Özel Hukuk* (1st edn, On İki Levha 2022).
- Şanlı C, Esen E and Ataman-Fıganmeşe İ, *Milletlerarası Özel Hukuk* (9th edn, Beta 2020).
- Tütüncübaşı U, ‘Milletlerarası Usul Hukukunda Teminat Gösterme Yükümlülüğü’, 2010 12(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 183-223.
- Çevrimiçi Kaynaklar
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler>
- <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/ikili.html>
- <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=33>
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma-sss>